

Sygn. akt: III AUa 69/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak

Sędziowie: SSA Maria Padarewska - Hajn (spr.)

del. SSO Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 2013 r. w Łodzi

sprawy **C. R.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 23 listopada 2012 r., sygn. akt: IV U 776/23;

1. **zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje C. R. prawo do emerytury poczynając od 7 lipca 2012 roku;**
2. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w Ł. na rzecz C. R. kwotę 210 (dwieście dziesięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.**

Sygn. akt III AUa 69/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. decyzją z dn. 10 lipca

2010 r. , na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz U z 2009 r Nr 153 poz. 1227 ze zm) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz u Nr 8 poz. 43) , odmówił C. R. prawa do emerytury, z uwagi na brak wymaganego 15 –letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Organ rentowy nie uwzględnił do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Instalacyjnych w P. od 1 września 1970 r. do 20 września 1971 r i 29 maja 1972 r do 30 kwietnia 1987 r na stanowisku elektromontera , z uwagi na to, że świadectwo pracy w szczególnych warunkach zostało wystawione przez

syndyka a stanowisko elektromontera nie jest wymienione ani w przepisach powołanego rozporządzenia ani w akcie resortowym Zarządzeniu Ministra Budownictwa i (...) z dnia 1 sierpnia 1983 r .

W odwołaniu od powyższej decyzji , C. R. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury. Odwołujący wskazał, że w trakcie całego zatrudnienia w w/w przedsiębiorstwie wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienioną w wykazie A dział (...) poz. 1 pkt. 6,7 wykazaną w Zarządzeniu Ministra Budownictwa na stanowisku elektromontera, przy budowie linii napowietrznej.

Sąd Okręgowy w Sieradzu wyrokiem z dnia 23 listopada 2012 r oddalił odwołanie i ustalił co następuje: Wnioskodawca urodzony (...), w dniu 27 czerwca 2012 r złożył wniosek o emeryturę. W dniu 20 czerwca 1970 r ukończył (...) Szkołę Zawodową - (...) w zawodzie elektromonter.

W okresie od 1 września 1970 r do 20 września 1971 r wnioskodawca był zatrudniony w (...) Instalacyjnych na stanowisku pomocnika elektromontera – stażysty. W okresie od 19 czerwca 1971 r do 20 kwietnia 1972 r przebywał w Zakładzie Karnym w S..

W okresie od 20 maja 1972 r do 30 kwietnia 1987 r wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku elektromontera w /w przedsiębiorstwie , które zajmowało się wykonywaniem linii wysokiego, średniego i niskiego napięcia w województwie (...), obejmującym powiaty : P., W., P., S., P., U. i Ł.. W. posiadał uprawnienia w zakresie eksploatacji urządzeń elektrycznych tj . instalacji siły, światła , linii kablowych i napowietrznych .

W okresie od 26 kwietnia 1973 r do 10 kwietnia 1975 r odbywał zasadniczą służbę wojskową i z dniem 2 maja 1975r został ponownie zatrudniony jako elektromonter.

Praca wnioskodawcy polegała na układaniu linii wysokiego, średniego i niskiego napięcia , okablowywaniu stacji. W. pracował w brygadzie wykonującej oświetlenie uliczne , roboty kablowe, układanie linii i okablowywanie stacji zasilającej bloki mieszkalne.

Wykonywał prace w P., P., P. i w P. przy budowie stacji średniego i niskiego napięcia. W U. pracował przy oświetleniu ulicznym, w J. przy zasilaniu cegielni , w W. przy budowie stacji średniego napięcia na osiedlach mieszkaniowych. Kable układano ręcznie. Kopano rowy na nich układano podsypkę i układano kable. U. kabli w związku z oświetleniem ulicznym odbywało się na wysokości . Na wysokości układano linie napowietrzne. Zimą elektromonterzy stawiali słupy elektryczne i wykonywali okablowywanie uliczne. Elektromonterzy przemieszczali się po poszczególnych budowach i nocowali w pakamerach.

Wnioskodawca posiada na cały okres zatrudnienia w przedmiotowym przedsiębiorstwie świadectwa pracy w szczególnych warunkach wystawione przez syndyka masy upadłości.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd uznał, iż wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach w okresie od 29 maja 1972 r do 30 kwietnia 1987 r na stanowisku elektromontera sieci napowietrznych i kablowych wymienioną w wykazie A działu (...) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1983r. oraz w wykazie A działu (...) poz 1 pkt. 6,7 zarządzenia Ministra Budownictwa i Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. , co daje okres 14 lat 11 miesięcy i 3 dn i pracy w szczególnych warunkach.

Sąd nie zaliczył do pracy w szczególnych warunkach okresu pracy wnioskodawcy od 1 września 1970 r do 20 września 1971 r, z uwagi na brak waloru dowodowego świadectwa pracy w szczególnych warunkach, wystawionego na ten okres z uwagi na to, że wnioskodawca w tym okresie był zatrudniony na stanowisku pomocnika elektromontera - stażysty. A zatem zdaniem Sądu wnioskodawca nie spełnia wszystkich przesłanek do przyznania świadczenia emerytalnego w obniżonym wieku.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją C. R. , wnosząc o zmianę wyroku i przyznanie mu prawa do emerytury , poprzez zaliczenie do stażu pracy w szczególnych warunkach również nie uwzględnionego przez Sąd I instancji okresu pracy wnioskodawcy w w/w przedsiębiorstwie od 1 września 1970 r do 18 czerwca 1971 r oraz o zasądzenie kosztów procesu

za obie instancje , ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia zarzucając :

naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. polegające na przekroczeniu przez Sąd granic swobodnej oceny dowodów poprzez brak przypisania waloru dowodowego świadectwu wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 6 lipca 2000 r i tym samym błędne przyjęcie że skarżący w okresie od 1 września 1970 r do 20 września 1971 r nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach , co skutkowało nie przyznaniem mu prawa do emerytury.

W uzasadnieniu swego stanowiska strona skarżąca wskazała , iż Sąd I instancji uznał za pracę w szczególnych warunkach pracę wykonywaną przez wnioskodawcę w okresie od 29 maja 1972 r do 30 kwietnia 1987 r, co daje łącznie okres 14 lat 11 miesięcy i 3 dni, jednakże nie zaliczył okresu wskazanego w apelacji z uwagi na to, że w tym okresie wnioskodawca pracował na stażu w charakterze pomocnika elektromontera .

Natomiast ze świadectwa pracy w szczególnych warunkach z dnia 6 lipca 2000 r wynika , iż w okresie od 1 września 1970 r do 20 września 1971 r pracując stale i w pełnym wymiarze na stanowisku elektromontera wykonywał prace na wysokości , montaż , remont i eksploatacja urządzeń elektroenergetycznych , wymieniona w wykazie A dział II poz. 1 pkt . 6, 7 załącznika nr 1 do Zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych oraz wymienione w wykazie A dział (...) rozporządzenia Rady Ministrów z 8 lutego 1983 r.

Na popracie swego stanowiska apelujący powołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r w sprawie I UK 210/O7 , w którym Sąd ten uznał, iż praca w szczególnych warunkach może obejmować również czas krótkotrwałych , koniecznych szkoleń pracownika , zwłaszcza wstępnych , co uzasadnia w świetle tego orzeczenia zaliczenie tym bardziej pracy wykonywanej na stażu.

W celu uzupełnienia postępowania dowodowego w szczególności wyjaśnienia charakteru wykonywanej przez wnioskodawcę pracy w okresie od 1 września 1970 r do 18 czerwca 1971 r tj. do czasu pobytu w Z. Karnym, Sąd (...) instancji przeprowadził uzupełniające postępowanie dowodowe w postaci dowodu z zeznań wnioskodawcy i ustalił, iż wnioskodawca w okresie stażu pracy w przedmiotowym przedsiębiorstwie , był zatrudniony w brygadzie , prowadzonej przez pana W., która zajmowała się układaniem linii wysokiego i średniego napięcia. Wykonywał w tym okresie wszystkie prace takie jak elektromonter, doprowadzał linie na słupy i pracował na wysokości oraz układał kable w ziemi. Pracował po 12 godzin dziennie . Jako stażysta nie potrzebował posiadania specjalnych kwalifikacji, gdyż kwalifikacje takie były potrzebne pracownikom aby wejść do rozdzielni wysokiego napięcia. Trzech jego kolegów z pracy już nie żyje a brygadzista ma obecnie 80 lat.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zgodnie z treścią art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz,
- 2) okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Emerytura przysługuje pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Stosownie do art. 32 ust. 1 powołanej ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Ustęp 2 tego przepisu stanowi natomiast, że dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej

sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych. Ustęp 4 cytowanego przepisu stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ustępie 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ustępie 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Przywołane przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U, z 1983 r. Nr 8, poz.43 z późn zm.). W myśl § 2 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ustęp 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. W § 3 ustawodawca wskazał, że za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany „wymaganym okresem zatrudnienia” uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Z kolei § 4 tego rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie „A”, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie na obecnym etapie postępowania jest możliwość zaliczenia wnioskodawcy do pracy w szczególnych warunkach, pracy jaką wykonywał w okresie od 1 września 1970 r do 18 czerwca 1971 r tj do czasu pobytu w Zakładzie Karnym w przedmiotowym przedsiębiorstwie na stanowisku elektromontera linii kablowych, linii napowietrznych wysokich i niskich napięć, wykonywanych przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych.

W niniejszej sprawie Sąd I instancji po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w tym dowodu z zeznań świadka współpracownika wnioskodawcy z okresu zatrudnienia w przedmiotowym przedsiębiorstwie oraz analizy akt osobowych, a w nich świadectw pracy w szczególnych warunkach wystawionych przez syndyka, uznał, iż wnioskodawca w okresie od 29 maja 1972 r do 30 kwietnia 1987 r czyli przez większość swojej pracy w tym zakładzie wykonywał pracę w szczególnych warunkach z uwzględnieniem w tym okresie służby wojskowej od 26 kwietnia 1973 r do 10 kwietnia 1975 r, na stanowisku elektromontera, przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych wymienioną rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1983 r wykaz A dział (...) oraz w załączniku do Zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r, wykaz A dział (...) poz. 1 pkt. 6,7, co daje łącznie 14 lat 11 miesięcy i 3 dni wymaganego stażu pracy w szczególnych warunkach.

Natomiast nie uzasadnione jest stanowisko Sądu Okręgowego nie zaliczenia do pracy w szczególnych warunkach takiej samej pracy jaką wykonywał wnioskodawca, będąc zatrudnionym na stażu w spornym okresie.

Uzasadnione w tym względzie jest stanowisko strony skarżącej, iż w latach 70 –tych zakłady pracy zatrudniały najpierw pracowników na staż, który trwał rok czasu a dopiero po odbyciu stażu zatrudniały na dalszy okres i to przeważnie na czas nieokreślony.

Staż pracy nie oznaczał okresu szkoleń lub podnoszenia kwalifikacji. Był to okres wdrożenia pracownika do wykonywania określonej pracy, zaznajomienia z jego obowiązkami pracowniczymi i warsztatem pracy.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego w szczególności z zeznań wnioskodawcy wynika, iż będąc na stażu skarżący wykonywał te same czynności jak pozostali pracownicy zatrudnieni na stanowisku elektromonterów. Oznaczenie w umowie o pracę iż pracował w tym okresie jako pomocnik elektromontera –stażysta nie oznacza,

iż nie wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy czynności pracowniczych elektromontera linii kablowych i napowietrznych.

Postępowanie dowodowe nie wykazało takiej tezy dowodowej. Natomiast z zeznań wnioskodawcy oraz świadka wynika, iż wnioskodawca przez cały okres swojej pracy wykonywał prace kablowe przy układaniu linii wysokiego, średniego i niskiego napięcia na wysokości i w ziemi .

A zatem jak słusznie podniosła strona skarżąca w apelacji, stanowisko Sądu I instancji nie przypisujące waloru dowodowego świadectwu pracy w szczególnych warunkach, dotyczącego spornego okresu nie zasługuje na aprobatę i stanowi przekroczenie w tym względzie granic swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 kpc. , gdyż jest oparte jedynie na ocenie literalnego brzmienia umowy o pracę , gdzie wskazano staż pracy i stanowisko pomocnika elektromontera.

Zarówno powołane w apelacji orzeczenie Sądu Najwyższego jak i orzeczenie z dnia 12 września 2006 r w sprawie I UK 59/06 wskazują, iż okres zatrudnienia w charakterze stażysty może być wliczony do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach pod warunkiem, że w tym okresie pracownik faktycznie wykonywał pracę o takim charakterze .

A zatem możliwość zaliczenia pracy wykonywanej na stażu pracy do takiego rodzaju prac jest zdaniem Sądu Najwyższego uwarunkowana przeprowadzeniem w każdej sprawie ustaleń faktycznych wskazujących na to, że pracownik na stażu faktycznie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, pracę w szczególnych warunkach.

Wynik uzupełniającego postępowania dowodowego przeprowadzonego przed Sądem (...) instancji wskazuje na to , że wnioskodawca udowodnił za pomocą dowodu ze swoich zeznań iż w spornym okresie czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Zaliczenie natomiast spornego okresu do okresu pracy w szczególnych warunkach uznanego przez Sąd I instancji, powoduje że wnioskodawca spełnia wszystkie przesłanki do przyznania mu przedmiotowego świadczenia.

Na marginesie należy wskazać, iż Sąd I instancji prawidłowo zakwalifikował pozostały okres pracy wnioskodawcy w tym przedsiębiorstwie do pracy w szczególnych warunkach.

Przedsiębiorstwo (...), w którym pracował wnioskodawca zajmowało się budową linii elektroenergetycznych, co wiązało się z jej układaniem, montażem , remontem i eksploatacją . Przedsiębiorstwo to podlegało pod przemysł budowlany, jakkolwiek zajmowało się budową urządzeń związanych ściśle z energetyką .

W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1983 r w wykazie A dziale V jako prace w budownictwie w poz. 5 są wymienione prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości. W dziale (...) w/w rozporządzenia jako w energetyce są wymienione prace przy montażu remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych. Natomiast w załączniku do Zarządzenia Ministra Budownictwa i Materiałów Budowlanych prace przy montażu w/w linii na stanowisku elektromontera linii kablowych , napowietrznych niskich i wysokich napięć są zaliczane do prac wykonywanych w szczególnych warunkach.

A zatem powołane rozporządzenie przy ocenie charakteru pracy wykonywanej przez wnioskodawcę wskazuje na prace na wysokości przy montażu kabli na słupach metalowych czyli konstrukcjach metalowych i dodatkowo wskazuje na montaż takich urządzeń z dziedziny energetyki. A zatem zarządzenie resortowe uzupełnia w zakresie uszczegółowienia stanowiska pracy jaką wykonywał wnioskodawca w w/w przedsiębiorstwie, wymieniając je jako pracę wykonywaną w szczególnych warunkach.

Słuszne jest również stanowisko Sądu Okręgowego w zakresie zaliczenia do pracy w szczególnych warunkach służby wojskowej, jaką w trakcie tej pracy odbywał wnioskodawca , który zgłosił się w wymaganym terminie po jej zakończeniu do wykonywania dalszej pracy w tym zakładzie w świetle uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r w sprawie (...) UZP 6/13.

Z tych wszystkich względów uznając apelację za zasadną orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 386 § 1 kpc i przyznano wnioskodawcy prawo do w/w świadczenia od daty ukończenia wymaganego przepisami wieku .

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z § 11 ust. 2 i § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz U z 2002 r Nr 163 poz. 1349 ze zm).